

LADOMI LELET

Rádió

Nevét az Orion kódéről kapta. Termetes teste, világító skálája és varázsszeme volt, ami olykor hunyorgott. A hasán három gomb, az oldalán pedig egy tárcsa helyezkedett el, amivel a közép-, a hosszú és néhány rövidhullámú tartomány között lehetett tekeregni. Erre sokáig nagy szükség is volt: ha Apám a világ folyásáról akart értesülni, a 19, 25, 38, 41, 49 méteres rövidhullámon fogható Szabad Európa Rádiót hallgatta. Az átkapcsolás műveletéhez kicsit le kellett hajolni, és szinte át kellett karolni.

Ilyen bensőséges, majdhogynem testi volt a korabeli rádiókapcsolat természete, aminek erotikáját az is fokozta, hogy hangját a suttogásig le kellett halkítani. Később ez változott: amikor hetvenegyben meghallottam rajta az Atomszívű anyát, az ellenkező irányba fordítottam a potmétert.

Első éveimben azonban még csak passzív hallgató voltam. Mivel Anyám rendszerint a bécsi rádiót hallgatta, ahonnan nemcsak wiener waltzerek, hanem mindenféle egyebek is szüremlettek. A számtalanszor játszott korabeli kuplé, a Mit der kleine Bimmelbahn hallatán a járóka szélébe kapaszkodva rendszerint táncra perdültem. Az osztrák német máig kellemes dallamán túl az időjárásjelentés visszatérő fordulata vált maradandó nyelvemlékemmé, pontosabban a félreértése: nem tudtam ugyanis mire vélni, miért biztatják a hallgatókat arra, hogy Matsch- und Schneereisent, azaz latyakos és havas utazásokat válasszanak. A von Haus aus ismert régi dialektusban ui. a gumibroncsok / Reifen szó nyilvánvalóan nem létezett, ezért csakis a hangzásban közeli utazásokra / Reisen gondolhattam...

Néha a hazai adó hangja is szólt belőle. Igazán emlékezetessé a szünetjele vált. Pár hangból álló egyszerű, erős dallam volt, amelyre korabeli kollégákkal olykor a Most viszik a hízó disznót / Most viszik a húst szöveget énekeltük.

A rádióknak köszönhetően eszméltem föl először egy ún. világeseményre, J.F. Kennedy elnök halálára – aminek családunkat is erősen felkavaró híre egy reggeli konyha képével együtt vésődött akkor még fölöttébb fogékony emlékezetembe.

A Radio Luxemburg már másról szólt; esti angol adása a korabeli könnyűzenét hallatta, és még ún. zsebrádió, párna alatt is olaj volt kamasz füleimnek. Hason jelenségek jóval később a magyar éterben is megjelentek, megtévesztő klasszikus műveltséget sejtető latin nevek (Danubius, Juventus) alatt: a „kereskedelmi” adók – jöllehet sem a klasszikához, sem a műveltséghez nem volt közük, mint ahogy a neveknek sem volt megkülönböztető érvénye, lévén hogy jellegzetességük éppen a tökéletes jellegtelenségben állt. Egyszerű népekből álló célközönségének agyimosására és hirdetések révén történő bevetésére szolgált, minek folytán a köztereken nem lehetett nem beleütközni zajukba.

A rádió kora számomra körülbelül 2000-ig tartott, amikor már a Bartók nevet viselő zenei adó is – III/III-as és nemzeti típusú jellem- & elmefejlődésen egyaránt átesett vezetőjének hathatós hatására – hallgathatatlaná vált. Ezért aztán a névadó példáját követve más médiumok földjére emigráltam.

Hangosbeszélő

Nem tartozik a jegyzett médiumok közé, jöllehet a totális társadalmak hatásos tudatmódosító szerepe volt. Városi változatát a Diktátorban Chaplin elég érzékletesen jelenítette meg. Falusi verziója ritkábban szólt meg, és más hangokat hallatott. Termetes szürke teste a falu fölötti domboldalon, egy villanyoszlop tetején ékeskedett, és légkábelen keresztül közvetlen kapcsolatban állt az ún. tanácsházával. Rajta keresztül az ún. tanácselnök szólt a falu népéhez, amire mindig egyetértő válaszokat kapott a völgyi visszhangtól.

Lemezjátészó

Már mindig is volt. Születésem táján érkezhettek a Rajna vidékéről. Pár hordozó is jött vele. Emlékezetes maradt az In einer Hütte wohnt mein allerbesten Freund című lokális keserűes, mélabús férfihang, háttérben hermonikaszó. A kollektív búfelejtés, az ún. heimatlied műfajába tartozott, akárcsak a többi. A kislemezek mellé később került: A Mosoly Országa és a Csárdáskirálynő. Mivel sokáig nem nagyon volt más hallgatnivaló, a honi operettkultúra e két kanonikus darabja számos alkalommal forgott és a barázdáiból kikelő hangok mélyen barázdáimba vésődtek.

A harmadik, és sokáig utolsó nagylemez Rudi kuzintól érkezett, a rajta angolul és ivritül énekelt Esther és Abi Ofarim dalok már egészen más országról és világról szóltak. Vélhetően az Ausztráliában teniszdedzőként töltött éveit alatt találkozhatott a duóval. Egy másik Rajna-vidéki rokon, Brigitta jóvoltából érkeztek a '60-as évek végén az első amerikai kislemezek. A Mamas and Papas borítóján az egész együttes - két nő és két férfi - egy fürdőkádban szorongott. De ehhez a játszói szűkösséghez képest zenéjük maga volt az addig hallatlan, szabad tágasság.

Denumire autor: Tillmann J. A.

Látó Szépirodalmi Folyóirat